

Naturstyrelsen Storstrøm
Markus Raeder Konner
Hannenovvej 22
4800 Nykøbing F

Kystdirektoratet
J.nr. 24/05866-7
Ref. Michael W. Skorstengaard
25-07-2024

Dispensation til hegning i forbindelse med afgræsning og vildtpleje inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

Naturstyrelsen har den 10. juli 2024 søgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til hegning i forbindelse med skovgræsning inden for strandbeskyttelseslinjen på følgende matrikler i 4791 Borre, Vordingborg Kommune.

Liselund Hgd., Magleby 1i
Magleby By, Magleby 37b, 13h, 14f, 37c
Klintholm Hgd., Magleby 1ø

Matriklerne 14f, 37c, Magleby By, Magleby er beliggende uden for strandbeskyttelseslinjen, og er derfor ikke behandlet i nærværende afgørelse.

Afgørelse

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, jf. § 15, til det ansøgte.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. I skal selv undersøge, om jeres projekt kræver tilladelse efter anden lovgivning.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

I må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er færdigbehandlet. I vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan I skal forholde I, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

I kan se en klagevejledning i bilag 2.

Redegørelse for sagen

Naturstyrelsen rettede henvendelse om opsætning af firetrådet hegn i forbindelse med et ønske om udvidet skovgræsning.

Fig. 1. Kort over eksisterende og planlagt udvidet græsning i klinteskoven. Det gule skraverede område markerer det strandbeskyttede areal.

Der ansøges inden for strandbeskyttelseslinjen foruden hegning om 4 klaplåger og 1 færst, som det fremgår af figur 1, som følge af dyrene der ønskes indhegnet på arealet.

Ansøger oplyser bl.a. følgende:

"Klinteskovene ligger på det østligste Møn, og omfatter ca. 380 hektar løvskov. Skoven er generelt tæt, men brydes af lysåbne arealer, især i Jydelejet og ved klinten. Bøg er den dominerende træart, især på de mest kalkprægede partier.

I Jydelejet i den nordlige del af Klinteskovene blev græsningsdrift genoptaget efter statens overtagelse i 1983. Græsningsarealet er herefter gradvist blevet udvidet til nu ca. 78 ha. Afgræsningen sker vha. gallowaykvæg og geder. Som en del af forvaltningsplanen for Klinteskovene har Naturstyrelsen Storstrøm fundet det relevant at planlægge yderligere skovgræsning. Det ønskes at udvide græsningen mod syd, således at det samlede græssede areal vil være på ca. 180 ha, svarende til ca. 47 % af skoven.

Græsningen vil foregå med kvæg og geder, ligesom i den eksisterende hegning, da Naturstyrelsen har gode erfaringer i den eksisterende hegning. Der er pt. et græsningstryk for kvæg i den eksisterende hegning på ca. 0,25 SK/ha. Når den nye hegning medtages, vil der uden udsætning af yderligere større planteædere, være et samlet græsningstryk på ca. 0,13 SK/ha. Naturstyrelsen vurderer med den nye hegnings relativt få lysninger, at ville kunne yde fødegrundlag til yderligere 4 SK.

Gederne påtænkes at bruges til at afgræsse specifikke områder, der vurderes i særlig grad at have brug for det. Der er typisk tale om 2-3 ha ad gangen, der afgræsses i et par uger af gangen.

Der ønskes opsætning af cirka 3 kilometer hegn inden for strandbeskyttelseslinjen, med 4 klaplåger. Arealet vil blive indhegnet med almindeligt firetrådet, strømførende landbrugshegn. Ved eksisterende stier vil der blive opsat klaplåger og ved eksisterende veje vil der blive monteret færste/led og klaplåger.

Offentlighedens adgang til færdsel og ophold på arealerne vil således ikke blive begrænset."

Øvrige forhold oplyst af ansøger

Tidsplan og økonomi

Naturstyrelsen planlægger at gennemføre en strukturhugst forud for græsningen i skoven. Strukturhugsten begynder i slutningen af august. Vi håber at kunne opsætte hegn umiddelbart efter strukturhugsten, og håber i vil tage denne faktor med i sagsbehandlingen.

Forhold til andre projekter og anden lovgivning

Der er givet tilladelse fra Miljøstyrelsen til skovgræsning. Klinteskovene er omfattet af en landskabsfredning fra 1983, og Fredningsnævnet har meddelt at det ikke kræver dispensation at have skovgræsning. Begge afgørelser er vedhæftet ansøgningen.

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det ansøgte ligger i Natura 2000-område nr. 171. Klinteskoven og Klinteskov kalkgrund. Natura 2000-området omfatter habitatområde nr. H150 og H207 og fuglebeskyttelsesområde nr. F90. I fuglebeskyttelsesområdet indgår ikke et Ramsarområde.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området ses i *bilag 3*.

Kystdirektoratet har ikke fundet anledning til at tilsidesætte vurderingerne foretaget af Miljøstyrelsen i afgørelsen dateret 4. juli 2024, j.nr. 2024-17790. Uddrag af afgørelsen vedrørende vurderingerne er vedlagt som *bilag 4*.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Ved vurderingen er der særligt lagt vægt på projektets begrænsede karakter. Det ansøgte vil således efter Kystdirektoratets vurdering ikke medføre en væsentlig påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

Dette projekt indebærer opsætning af hegn og græsning med kvæg og geder på ca. 124 ha. Arealet består hovedsagelig af bøgedomineret løvskov.

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested samt gennemgang af offentlige databaser, vurderer Kystdirektoratet, at lokaliteten er et potentielt levested for bilag IV-arter.

- Vandflagermus
- Dværgflagermus
- Troldflagermus
- Brunflagermus
- Sydflagermus
- Skimmelflagermus
- Bredøret flagermus
- Frynseflagermus
- Brun langøre
- Springfrø
- Spidssnudet frø
- Markfirben
- Sortplettet blåfugl

Projektet er yderligere beliggende inden for det naturlige udbredelsesområde for følgende arter: stor vandsalamander og brandts flagermus.

Kystdirektoratet skal i overensstemmelse med det ovenfor anførte henvise til vurderingen foretaget af Miljøstyrelsen, *jf. bilag 4*.

Kystdirektoratet vurderer på denne baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

I naturbeskyttelseslovens § 15 er det udtrykkeligt fastsat, at der ikke må etableres hegn i strandbeskyttelseslinjen. Forbuddet omfatter både faste og levende hegn.

Der gælder dog en undtagelse for sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme, § 15 a, stk. 1, nr. 3. Undtagelsen omfatter kun "sædvanlig" hegning såsom lette trådhegn og lignende simple hegn, som efter praksis er trådhegn med én eller to tråde på lette mellempæle, der almindeligvis anvendes på jordbrugsejendomme til hegning af dyr. Hegn, som ved deres højde eller udseende ændrer væsentligt ved landskabsbilledet som f.eks. hjortehegn, er ikke omfattet af undtagelsen. Heller ikke plantning af læhegn er omfattet af undtagelsen.

Af ansøgningsmaterialet fremgår, at der er tale om firetrådet, strømførende landbrugshegn. Kystdirektoratet vurderer derfor, at undtagelsen i § 15 a, stk. 1, nr. 3 ikke finder anvendelse, da der ikke er tale om lette trådhegn og lignende simple hegn.

De ansøgte forhold skal derfor vurderes efter den sædvanlige, restriktive dispensationsadgang i naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, hvorefter der skal være tale om et særligt tilfælde.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65 b, stk. 1, kan der kun i særlige tilfælde meddeles dispensation fra strandbeskyttelseslinjen. Der kan derfor kun dispenseres, hvis særlige forhold taler for det, herunder hvis der er tale om et nødvendigt formål, som bør gå forud for den generelle beskyttelsesinteresse, og der ikke ved en dispensation skabes præcedensvirkning i strid med det generelle formål med reglerne. Bestemmelsen administreres i praksis meget restriktivt, se til sammenligning [afgørelse af 6. oktober 2023](#).

Der er imidlertid praksis for at dispensere til indhegning af geder og kvæg, når dette sker som led i en plan for pleje af naturarealer.

Kystdirektoratet finder, at pleje af naturarealer er et anerkendelsesværdigt formål, der så vidt muligt bør imødekommes i forhold til strandbeskyttelseslinjen. Kystdirektoratet finder ikke, at der er landskabelige forhold, som taler imod den ansøgte indhegning, der tjener naturplejeformål.

Det tillægges endvidere vægt at der i forbindelse med hegningen etableres klaplåger ved eksisterende stiger, således offentlighedens adgang ikke hindres.

Det er Kystdirektoratets vurdering at det ansøgte ikke vil medføre en uhensigtsmæssig præcedens i lignende sager.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse".

Kystdirektoratet giver på denne baggrund dispensation til hegning, 4 klaplåger og 1 færst inden for strandbeskyttelseslinjen.

Hegn, klaplåger mv. skal fjernes inden for strandbeskyttelseslinjen, såfremt græsningen af arealet ophører.

Med venlig hilsen

Michael Würtz Skorstengaard
Specialkonsulent
Kystdirektoratet

Bilagsliste:

Bilag 1: Lovgivning

Bilag 2: Klagevejledning

Bilag 3: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Afgørelsen er også sendt til:

- Vordingborg Kommune, tekpost@vordingborg.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Vordingborg, vordingborg@dn.dk
- Friluftsrådet centralt, fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds Storstrøm storstroem@friluftsradet.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Vordingborg, vordingborg@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Sjællandskredsen, oestkredsen@botaniskforening.dk
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk
- Miljøstyrelsen, ojl@mst.dk;
- Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster, sydsjaelland@fredningsnaevn.dk

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.

Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens² § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15 a og 15 b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65 b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen³ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

---

² Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

³ Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videregiver herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.

Bilag 3: Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 171, Klinteskoven og Klinteskov kalkgrund

Natura 2000-plan 2022-27

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 150		
Naturtyper:	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Enekrat (5130)	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Bøg på kalk (9150)
	Ege-blandskov (9160)	Elle- og askeskov* (91E0)
	Arter:	
	Sumpvindelsnegl (1016)	Stor vandsalamander (1166)
	Bredøret flagermus (1308)	

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 207		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Rev (1170)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 90		
Fugle:	Hvepsevåge (Y)	Vandrefalk (TY)
	Høgesanger (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Høgesanger (Y) er ikke tilstede i fuglebeskyttelsesområde F90. For trækfuglene er vandrefalk (T) ikke til stede i national eller international væsentlig forekomst i fuglebeskyttelsesområde F90. Høgesanger gennemgås derfor ikke yderligere, mens vandrefalk fortsat omtales som ynglefugl.

(fra [Natura 2000-planen 2022-27](#))

Bilag 4: Uddrag fra Miljøstyrelsens afgørelse af 4. juni 2024, j.nr. 2024-17790 om »Dispensation efter skovloven til skovgræsning på matr. nr. 37b Magleby By, Magleby og 10 Klintholm Hgd., Magleby i Vordingborg Kommune«

/Citat påbegyndt:

(...)

Bilag IV-arter

Bilag IV-arter¹ er strengt beskyttede dyre- og plantearter. Det følger af § 10, stk. 1, i habitatbekendtgørelsen², at der inden vedtagelse af projekter/planer (efter §§ 7 og 8), skal foretages en vurdering af, om det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b), i alle livsstadier. Vurderingen skal fremgå af afgørelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Dette projekt indebærer opsætning af hegn og græsning med kvæg og geder på ca. 124 ha. Arealet består hovedsagelig af bøgedomineret løvskov.

Ifølge arter.dk er der i området registreret følgende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV:

- Vandflagermus
- Dværgflagermus
- Troldflagermus
- Brunflagermus
- Sydflagermus
- Skimmelflagermus
- Bredøret flagermus
- Frynseflagermus
- Brun langøre
- Springfrø
- Spidssnudet frø
- Markfirben
- Sortpletet blåfugl

Projektet er yderligere beliggende inden for det naturlige udbredelsesområde for følgende arter: stor vandsalamander og brandts flagermus.

Flagermus

Sommer- og vinteropholdssteder for flagermus findes oftest i ældre træer med hulheder, huse, klitter og lignende strukturer. I den aktive del af året tilbringer flagermusene hele eller dele af natten på jagt efter insekter. Dette kan foregå over vand, langs skovbryn og huse samt inden i skoven.

Meget tyder på, at områder med en mosaik af husdyrhold, græsningsarealer, marker med forskellige afgrøder, levende hegn, stynede træer, småsøer og damme huser mange flagermusarter.

Skovgræsningen vurderes sandsynligvis at medføre flere mikrohabitater, der kan medføre et øget udbud af insekter, der kan fungere som føde for alle arter af de registrerede flagermus i området. På samme tid vurderes græsningsintensiteten at

¹ Bilag IV-arter er dyre- og plantearter opført på bilag IV til Rådets direktiv 92/43/EOF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet).

² Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

være så tilpas lav, at overgræsning og dermed negative påvirkninger af fourageringsområderne undgås.

Padder (springfrø, spidssnudet frø og stor vandsalamander)

Padder har en relativ lav mobilitet og de enkelte dyr bevæger sig typisk over kortere afstande (op til 1 km). Paddernes livscyklus forudsætter adgang til ynglesteder, sommerlevesteder og overvintringssteder. Alle danske paddearter er afhængige af adgang til vandhuller eller lignende vådområder for at kunne yngle. På land findes overvintringssteder, dagskul og lignende spredt i terrænet, fx i musehuller, i tæt vegetation, under sten, under trærødder og lignende steder.

Padder er følsomme over for bl.a. tilgroning, overskygning, forekomst af fisk samt andehold.

Skovgræsningen vurderes sandsynligvis at medføre flere mikrohabitater, der kan medføre et øget udbud af insekter, der kan fungere som føde for padderne. De græssende dyr kan være medvirkende til at mindske tilgroning af vandhuller og på den måde sikre vandhullernes egnethed som levested for padder.

Markfirben

Artens yngle- og overvintringshabitater består af soleksponerede skrænter med løs, tør jord og sparsom bevoksning. Da der er tale om et skovbevokset areal, vurderes arealet ikke oplagt som levested for markfirben, men etableringen af ekstensiv helårsgræsning ville muligvis være med til at skabe lysåbne forhold med eksponeret sandbund, der kan forbedre området som levested for markfirben.

Sortplettet blåfugl

Sortplettet blåfugl lever af nektar fra timian, blåmunke, blåhat og knopurt. Æggene lægges enkeltvis på blomster af timian og nogle gange også merian. Larverne lever i de første tre uger af blomster og frø. Efter den har spist i 3 uger, falder larven ned på jorden, hvor den samles op af myrer, der bærer den ned i deres myretue, hvor den videre udvikling foregår. Sortplettet blåfugl kræver derfor levesteder, hvor der både eksisterer timian og myrearten hedestikmyre. Den findes ofte på heder, klitter og tørre overdrev, hvor der ikke gødes, og vegetationen er lav. Da der er tale om et skovbevokset areal, vurderes arealet ikke oplagt som levested for arten, men etableringen af ekstensiv helårsgræsning ville muligvis være med til at holde vegetationen lav og skabe lysåbne forhold, som kan forbedre området som levested for sortplettet blåfugl.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at projektet ikke beskadiger yngle- eller rasteområde for bilag IV-arter, og at den økologiske funktionalitet opretholdes på mindst samme niveau som hidtil. Miljøstyrelsen lægger vægt på, at der ikke fældes træer eller lignende strukturer og at der tale om ekstensiv græsning, som kan være med til at holde vegetationen lav og lysåben. Det er derfor Miljøstyrelsens vurdering, at det ansøgte ikke vil kunne medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Natura 2000-område

Arealet er beliggende i Natura 2000-området, nr. 171, "Klnteskoven og Klnteskov kalkgrund" med habitatområde nr. 150 og fuglebeskyttelsesområde nr. 90. Udpegningsgrundlaget ses i nedenstående tabel.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 150		
Naturtyper:	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Enekrat (5130)	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Bøg på kalk (9150)
	Ege-blandskov (9160)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Sumpvindelsnegl (1016)	Stor vandsalamander (1166)
	Bredøret flagermus (1308)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 90		
Fugle:	Hvæpsevåge (Y)	Vandrefalk (TY)
	Høgesanger (Y)	Rødrygget tornskade (Y)

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Høgesanger (Y) er ikke tilstede i fuglebeskyttelsesområde F90. For trækfuglene er vandrefalk (T) ikke til stede i national eller international væsentlig forekomst i fuglebeskyttelsesområde F90. Høgesanger gennemgås derfor ikke yderligere, mens vandrefalk fortsat omtales som ynglefugl.

Projektarealet rummer ifølge Miljøstyrelsens kortlægning følgende habitatnaturtyper, der er opført på udpegningsgrundlaget for H150: Bøg på muld (9130), ca. 33 ha, bøg på kalk (9150), ca. 50 ha, elle- og askeskov (91E0) ca. 0,2 ha, ege-blandskov (9160), 0,12 ha og kildevæld (7220), 445 m². Arealet rummer ikke kortlagt habitatnatur på udpegningsgrundlaget for H207.

Arealet vides eller vurderes desuden at indeholde bestande, levesteder eller potentielle levesteder for arter på udpegningsgrundlaget: Stor vandsalamander (1166) samt bredøret flagermus (1308). Følgende fugle på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F90 er observeret inden for arealets afgrænsning (via Arter.dk): Hvæpsevåge (Y), vandrefalk (TY) og rødrygget tornskade (Y).

Da arealet således ikke indeholder de øvrige habitatnaturtyper på udpegningsgrundlaget og ikke vurderes at indeholde leve- eller ynglesteder for Sumpvindelsnegl (1016) og høgesanger (Y) og da de planlagte tiltag ikke har grænseoverskridende effekt som f.eks. øget næringspåvirkning eller dræning, kan en væsentlig påvirkning af disse naturtyper og arter udelukkes.

Figur 2. Skovhabitatnaturtyper i det område, som ønskes græsset.

Skovnaturlyper (Bøg på muld, bøg på kalk, ege-blandskov og elle- og askeskov)

Græsningen vurderes at påvirke skovnaturlyperne ved at mindske tilgroningen af lysninger/lysbrønde enten opstået som følge af stormfald eller fældninger. Dyrene vil via bl.a. gnav og barkskrælning påvirke træerne og derigennem øge naturtypernes strukturindeks og variationen i skoven. Miljøstyrelsen vurderer endvidere, at dyrene via deres færden vil bidrage til at skabe tråd og slid, der kan fungere som spiringsbede for forskellige af naturtypernes karakteristiske arter og dermed potentielt forbedre artsindekset. Miljøstyrelsen vurderer, at græsningen med det anvendte græsningstryk vil kunne påvirke selvfornyelsen af naturtypernes karakteristiske træarter, men det vurderes, at der ved stormfald og opvækst af stikkende buske som brombær, roser og mv. vil opstå områder, hvor dyrene ikke vil være i stand til at nå og dermed nedbide træerne, indtil de er vokset over dyrenes bidhøjde.

Bredøret flagermus

Sommer- og vinteropholdssteder for flagermus findes oftest i ældre træer med hullheder, huse og lignende strukturer. I den aktive del af året tilbringer flagermusene hele eller dele af natten på jagt efter insekter. Dette kan foregå over vand, langs skovbryn og huse samt inden i skoven.

Miljøstyrelsen vurderer, at græsningen sandsynligvis vil medføre flere mikrophabitater, der kan medføre et øget udbud af insekter, der kan fungere som føde for alle arter af de registrerede flagermus i området. På samme tid vurderes græsningsintensiteten i hegningen at være så tilpas lav, så overgræsning og dermed negative påvirkninger af fourageringsområderne undgås.

Stor vandsalamander

Artens livscyklus forudsætter adgang til ynglesteder, sommerlevesteder og overvintringssteder. På land findes overvintringssteder, dagskjul og lignende spredt i terrænet, fx i musehuller, i tæt vegetation, under sten, under trærodde og lignende steder. Stor vandsalamander kan være følsomme over for bl.a. tilgroning, overskygning, forekomst af fisk samt andehold.

Miljøstyrelsen vurderer, at skovgræsningen sandsynligvis vil medføre flere mikrophabitater, der potentielt kan medføre et øget udbud af insekter, der kan fungere som føde for padderne. De græssende dyr kan være medvirkende til at mindske tilgroning af vandhuller og på den måde sikre vandhullernes egnethed som levested for arten.

Vandrefalk

Arten yngler på stejle klinte og klipper i Østdanmark. Den kan desuden også have rede i redekasser og på bygninger. Uden for yngleperioden kan arten ses på alle kystnære lokaliteter, hvor der er et stort fødegrundlag i form af især vandfugle. Ansøger oplyser, at arten de fleste år yngler på klintekanten uden for hegningens område og at den ikke ser ud til at påvirkes af den eksisterende færdsel langs klinten.

Miljøstyrelsen vurderer ikke, at arten er sårbar over for de forstyrrelser, som de græssende dyr vil medføre med.

Hvepsevåge

Arten yngler især i ældre løvskove, hvor reden placeres i lysåbne områder og gerne i gamle bogetræer. Fodesøgning foregår omkring vådområder i skoven samt i enge og moser i umiddelbar nærhed heraf, hvor fuglen især lever af hvepse- og humleblarver, men også af andre insekter samt padder og fugleunger. Hvepsevåge er trækfugl og overvintrer i Afrika. Hvepsevågen ankommer ofte først sidst i maj, hvor andre fugle ofte har overtaget sidste års reder. Hvepsevågen skifter derfor ofte redetræ fra år til år og er ikke så stedfast som eksempelvis ørnene.

Ansøger oplyser, at hvepsevågen er en uregelmæssig ynglefugl i Klinteskov, dog altid i den private del af skoven, vest for statsskoven.

Fældning og hegnssætning vil foregå i perioden 1. september til 30.

April, da hvepsevåge ikke yngler i denne periode. Hvis et hvepsevågepar skulle etablere sig i området, træder Naturstyrelsens eksisterende regelsæt i forhold til beskyttelse af redetræer i kraft, hvilket betyder, at der vil blive iværksat afspærring eller lignende, hvis færdsel vurderes at kunne udgøre et problem.

Arten vurderes ikke at være sårbar over for de forstyrrelser, som de græssende dyr vil kunne bidrage med. Helårsgræsning vurderes at mindske tilgroningen af de lysåbne arealer, som arten fouragerer i, og forventes at føre til flere blomsterressourcer, flere insekter og et større fødegrundlag for hvepsevågen.

Rødrygget tornskade

Arten er knyttet til mere eller mindre lysåbne naturområder så som heder, overdrev, ådale under tilgroning, ryddede og stormfaldne skovområder mm. Rederne placeres i tæt og utilgængeligt buskads af f.eks. tornede buske eller i små træer.

Græsning vurderes at medføre flere mikrohabitater, der vil gavne artens fødegrundlag f.eks. varmekrævende insekter som græshopper og biller ligesom større udbud af gødning vil gavne antallet af gødningslevende insekter som skarnbasser, gødningsfluer og møgbiller. Da Rødrygget tornskade i høj grad er afhængig af tilgængeligheden af store insekter, vurderes græsning at have en positiv effekt på fødetilgængelighed for arten.

Græsning vurderes endvidere at bidrage til fastholdelse af lysåbne områder, der udgør artens yngleområder.

På baggrund af ovenstående vurderer Miljøstyrelsen derfor, at dispensation til græsning ikke indebærer en forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller at det medfører betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for.

Begrundelse for afgørelsen

[Redacted text block]

(...)

/Citat slut